

ΣΥΣΤΗΜΑ
ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝ
ΚΑΙ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΩΝ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ:
ΜΕΤΕΩΡΑ

2η Συνάντηση του έργου
*‘ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ
ΤΟΠΩΝ και ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΩΝ’ (ΜΕΤΕΩΡΑ)*

EUSEBIOS

Β. Κουκουσάς, Καθ. ΑΠΘ, Τμήμα Ποιμ. Κοινωνικής Θεολογίας

Ι. Μπάκας, Καθ. ΑΠΘ, Τμήμα Ποιμ. Κοινωνικής Θεολογίας

Κ. Χρήστου, Καθ. ΑΠΘ, Τμήμα Ποιμ. Κοινωνικής Θεολογίας

Δ. Βαλαής, Αν. Καθ. ΑΠΘ, Τμήμα Ποιμ. Κοινωνικής Θεολογίας

Αρχικά επιθυμώ να σας ενημερώσω ότι, μετά από σχετικό μειοδοτικό διαγωνισμό, η μελέτη σκοπιμότητας ανατέθηκε στην εταιρεία I force. Στη συνέχεια, θα σας παρουσιάσουμε κάποια βασικά σημεία της Μελέτης Σκοπιμότητας.

Περίληψη Μελέτης Σκοπιμότητας «Μετέωρα»

Η ολοκληρωμένη τεκμηρίωση μνημείων και χώρων αρχαιολογικού, ιστορικού ενδιαφέροντος είναι αναγκαία διεργασία για τη διατήρηση και αποκατάσταση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ένας τέτοιος χώρος είναι τα Μετέωρα, τα οποία αποτελούν το μεγαλύτερο μοναστικό χώρο στον ελλαδικό χώρο, μετά το Άγιο Όρος. Με το μνημείο αυτό, το οποίο χρονολογείται από το 1344, όταν ο Άγιος Αθανάσιος ο Μετεωρίτης ανέβηκε στο Μεγάλο Μετέωρο για πρώτη φορά, θα ασχοληθεί η μελέτη μας.

Συγκεκριμένα, αντικείμενο του ερευνητικού έργου «**Μετέωρα**» είναι η **δημιουργία** ενός διαδραστικού και εύχρηστου Συστήματος Πληροφοριών (**ηλεκτρονικής πλατφόρμας**) για διαφορετικούς χρηστές με ποικίλες απαιτήσεις, το οποίο θα υποστηρίζεται από ποικίλες συσκευές, φορητές, σταθερές και κινητές. Το Σύστημα Πληροφοριών Μετέωρα θα υλοποιεί την ολοκληρωμένη ψηφιακή καταγραφή και πολυδιάστατη τεκμηρίωση του φυσικού, ιστορικού, πολιτιστικού και θρησκευτικού αποθέματος του συγκεκριμένου τόπου- που μελλοντικά θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε άλλους χώρους της ίδιας σημαντικότητας – με τις εξής δυνατότητες:

- **Οπτικοποίηση** ενιαίου λεπτομερούς και υψηλής ακρίβειας 3D γεωμετρικού μοντέλου.

- **Διαφοροποίηση** των λεπτομερειών της πληροφορίας του 3D μοντέλου, ανάλογα με την κλίμακα απεικόνισης.

- **Δυνατότητα επαυξημένης πραγματικότητας** με ενσωμάτωση 3D παλαιών σχεδίων για την αναπαράσταση του μνημείου, όπως ήταν σε παλαιότερη χρονική περίοδο.

- Σύνδεση με βάση δεδομένων με ποικίλες πληροφορίες για τα Μετέωρα, αλλά και την ευρύτερη περιοχή της Καλαμπάκας, όπου αυτά ανήκουν, θρησκευτικού και ιστορικού περιεχομένου, αρχιτεκτονικά σχέδια και τρισδιάστατα μοντέλα.

Στο πλαίσιο του έργου αναπτύσσονται καινοτόμες τεχνικές, αυτοματοποιημένες μέθοδοι συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων, τα οποία έχουν συλλεγεί, από εικόνες από επανδρωμένα σκάφη, σαρώσεις

laser και επίγειες μετρήσεις. Επίσης, θα αναπτυχθεί λογισμικό 4D, όπου η 4^η διάσταση να αφορά στην απεικόνιση των 3D σημείων, που βρίσκονται κοντινότερα στο χρήστη με περισσότερες λεπτομέρειες, χωρίς να απαιτείται κάποια ενεργεία από αυτόν. Στην υλοποίηση του συστήματος περιλαμβάνεται ακόμα, ως 5D, η προσθήκη στοιχείων επαυξημένης πραγματικότητας με απεικόνιση κατασκευών του παρελθόντος –που δεν υπάρχουν σήμερα- ή σε σχέδια αποκατάστασης μνημείων. Να σημειωθεί ότι σήμερα βρίσκονται σε λειτουργία έξι μοναστήρια από τα 30 που ήταν εν ενεργεία κατά το παρελθόν.

Σκοπός του έργου είναι:

-Η καταγραφή των ευρύτερων εναλλακτικών τρόπων των προβλεπόμενων αποτελεσμάτων της μελέτης

-Ο συσχετισμός με την ευρύτερη περιοχή των Μετεώρων, τα οποία αποτελούν ουσιαστικά το βασικό περιεχόμενο του.

-Η εφαρμογή τους στην τουριστική αξιοποίηση της περιοχής των Μετεώρων.

-Η ανάπτυξη ελληνικού και αγγλικού ερωτηματολογίου σχετικά με την αρχική καταγραφή των αναγκών των χρηστών και την καταγραφή των αποτελεσμάτων του έργου. Το αντίγραφο του ερωτηματολογίου περιλαμβάνεται στο παράρτημα του έργου, έχει ήδη διανεμηθεί στους χρήστες και αναμένεται στατιστική επεξεργασία του.

Το έργο έχει σκοπό την εμπορική και τουριστική εκμετάλλευση των Μετεώρων σε συνεργασία με τους ξενοδόχους, αλλά και φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, τη διεργασία αειφόρου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης με σεβασμό στην ιστορικοθρησκευτική παράδοση, αλλά και το γεωφυσικό κάλλος της περιοχής. Φιλοδοξεί να αυξήσει τόσο το πλήθος των τουριστών, όσο και το χρόνο παραμονής τους, τόσο με τη διαδραστικότητα της εικονικής πραγματικότητας για τους νεότερους σε ηλικία χρήστες, όσο και με τη διοργάνωση ημερίδων συνεδρίων σε επίπεδο ευρωπαϊκής, αλλά και παγκόσμιας κλίμακας.

Το έργο φιλοδοξεί να αποτελέσει πρότυπο, μέσω του οποίου θα ταξιδέψει η πολιτιστική κληρονομία της Ελλάδας σε όλο τον κόσμο. Μέσω των ψηφιακών πληροφοριών και εφαρμογών και των συστημάτων πλοήγησης θα διατηρηθεί, αλλά και θα διαδοθεί το ελληνικό πνεύμα σε όλη την υφήλιο, με την κάθε περιοχή να αποκομίζει εμπορικά και οικονομικά κέρδη, καθώς και την παγκόσμια προβολή και αναγνώριση.

Στη συνέχεια επιθυμώ να σας πληροφορήσω ότι η επιστημονική μας ομάδα ερεύνησε πλήθος βιβλίων, παλαιότερων και νεωτέρων, στα οποία βρέθηκαν κάποιες πληροφορίες για τις μονές που μελετούμε. Παράλληλα, καταγράφηκαν στοιχεία και για άλλες μονές.

Θα σας αναφέρουμε ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Heuzey L.- Daumet H., *Mission archeologique de Macedoine, 1876.*

Χφ. «Σύγγραμμα ιστορικών» Μονής Βαρλαάμ του Γερασίμου Ράσκας (1776) στην εποχή του υπήρχαν 14 μονές (σ.447).

440-456 Μετέωρα (Σκήτη Δούπιανης)

440 σημ.2: μνεία των εν λειτουργία τότε Μονών Μετεώρου, Βαρλαάμ, Αγίου Στεφάνου, Αγίας Τριάδος, Αγίου Νικολάου Κοφινά, Αγία Μονή, Ρουσάνου, Υπαπαντής, των μνημονευομένων στο ανωτέρω χφ. Παντοκράτορος, Καλλιστράτου και Υψηλοτέρας και των κατά την παράδοση υπαρχάντων Αγίου Πνεύματος, Αγίου Μοδέστου (Μοδή), Αλύσσου, Ογλά, Αγίων ταξιαρχών, Αγίου Γεωργίου, Αγίου Δημητρίου, Αγίου Αντωνίου, Αγίου Αθανασίου, Παναγίας και Αγίου Νικολάου Μπάντοβας.

453-454 Χρυσόβουλλο Ανδρονίκου Παλαιολόγου

Heuzey Leon, *Οδοιπορικό στην τουρκοκρατούμενη Θεσσαλία το 1858, [Excursion dans la ThessalieTurque en 1858, Paris 1927], μετφρ. Χ. Δημητρουλόπουλος, σχόλια-επιμέλεια: Θ. Νημάς, Θεσσαλονίκη 1991.*

Μετέωρα 124-125, 147, 171-173,

Αγίου Στεφάνου 156-160, 169-170, 177-178, 179, 183, 184, 186, 195

Παναγία Δούπιανη 1 158

Μ. Μετέωρο 125, 158, 159, 179, 183, 186-217, 227, 239

Αγίας Τριάδος 174, 175, 179, 210

Βαρλαάμ 120, 156, 157, 176, 179-190, 192, 193, 194, 218

Ρουσάνου 179, 202

Αγία Μονή 203, 218, 221

Αγίου Νικολάου Αναπαυσά 204, 218

Άγιος Νικόλαος Κοφινά 218

Άλυσσος 219 (απλή αναφορά)

Αδαμαντίου Αδαμάντιος, «Εργασίαι εν Μετεώροις», Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας του έτους 1909 (1910), 211-273.

Αγίου Μοδέστου 218 (μνεία)

Αλύσεως 218 (μνεία)

Πολλές αναφορές για τα υπόλοιπα μοναστήρια

Βέης Ν., Συμβολή εις την ιστορίαν των Μονών των Μετεώρων, Βυζαντίς 1 (1909), 191-332.

Άγιος Μόδεστος ή Μοδή ή Μόδιον 236μη, 236μθ (Αναφέρεται στο «Κατάστιχον διά την αποκοπήν των κελλιωτῶν» (1614-ΙΗ' αι.). Μονή παλιά, στα ανατολικά των Μετεώρων, κοντά στην Καλαμπάκα. Μνημονεύεται σε γράμμα του ΙΒ' αι. εκ του αρχείου της Μονής Βαρολαάμ «γῆν τοῦ Ἁγ. Μοδέστου ... κατεχομένην παρά ταῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς [Σταγῶν]». Ράχη του Μοδίου μνημονεύεται σε πατριαρχικό σιγίλλιο του Τιμοθέου Β', 1614. Βλ. Ουσπένσκη, Χριστιανική Ανατολή - Αποδημία εις τας μονάς Μετεώρων ρωσιστί, 215, 481, 246, 251, 253, 582)

Άλυσος 236μη', 236να

(Ἡ δὲ «ἄλυσος» τοῦ καταστήχου εἶναι ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς προσκυνήσεως τῆς ἀλύσεως τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου μονή, ἰδρυμένη ἐπὶ δυσπροσίτου βράχου ἀνωθεν τῆς Καλαμπάκας. Ἄλτσος κοινῶς καλουμένη.». Βλ. Πολυκάρπου [Ραμμίδου], Τα Μετέωρα, 38· Ουσπένσκη, Χριστιανική Ανατολή - Αποδημία εις τας μονάς Μετεώρων, ρωσιστί, 234, 251, 253, 558.)

σ. 278 Το Μόδιον πλήρωνε 18 ἄσπρα και η Ἄλυσος 19 ἄσπρα στη Μονή Μεταμορφώσεως που ἀπὸ τον ΙΣΤ' αι. ἦταν η προϊστάμενη των μονῶν των Μετεώρων. (Βλ. φωτ. Κατάστιχου στο Βρανούσης Λ., Τα χειρόγραφα των Μετεώρων εκ των καταλοίπων του Ν. Βέη, Αθήναι 1967, πίν. ΧLI.)

σ. 279-281. Δεν αναφέρονται οι δύο μονές στην αναφορά των μονῶν των Μετεώρων προς τον ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας Ιωάννη Βασίλειο βοεβόδα (περίπου 1634-1653).

Πολύκαρπος ιερομ., Τα Μετέωρα, 1882.

37. Μονή Μοδέστου (Βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα των Μετεώρων, κοντά στην Καλαμπάκα, επάνω σε ευρύχωρο και ψηλό δυσανάβατο βράχο που έχει έκταση 35 στρέμματα και το ύψος του πανταχόθεν υπερβαίνει τις

120 πήχεις. Η μονή είναι κατεδαφισμένη αφού ακολούθησε μια περίοδο βυζαντινής ακμής και παρακμής.)

38. **Μονή Αλύσεως** (Τιμάται η προσκύνηση της αλύσεως του Αποστόλου Πέτρου. Βρίσκεται κοντά στην Καλαμπάκα επάνω σε ευρύχωρο και κυκλωτή βράχο που έχει έκταση 15 στρέμματα. Διαθέτει τον κυρίως ναό και ευρύχωρο ομβροδέκτη. Η άνοδος και η κάθοδος είναι δυσκολότατη, διότι από την πλευρά της κλίμακος έχει ύψος 80 πήχεις και από τα άλλα μέρη υπερβαίνει τις 300 πήχεις. Και αυτή η μονή είναι κατεστραμμένη).

38-39 σημ. Οι δύο αυτές μονές μαζί με άλλες 4 ιδρύθηκαν κατά τη βυζαντινή περίοδο αλλά καταστράφηκαν περί το 1600 κατά την επανάσταση του Λαορίσης Διονυσίου.

Τα χειρόγραφα των Μετεώρων, 1993 τ.Δ2.

Μονή Αγίας Τριάδος, Αγίου Νικολάου Αναπαυσά, Αγίου Στεφάνου, Βαρλαάμ, Δούπιανης, Μεταμορφώσεως, Παντοκράτορος

Συναξάριο Αγίου Μοδέστου (16 Δεκ.) σ.290 (χφ.14) και (18 Δεκ.) σ.302 (χφ.14)

Ευχή Αγίου Μοδέστου σ.473 (χφ.43) Τα χειρόγραφα των Μετεώρων, 21998 τ.Α,

Τα χειρόγραφα των Μετεώρων, 21998 τ.Α.

σ.691, χφ 618 **Ευχή Αγίου Μοδέστου**